

Soru: Hastanelere alınan sağlık cihazları zekât yerine geçer mi?

FETVA

Zekâtın edası, temlikin¹ gerçekleşmesine bağlıdır.² Zira Allah Teâlâ “وَأَتُوا الزَّكَاةَ/Zekâtı veriniz!”³ buyurarak zekât emrini “الإيتاء/vermek” lafzıyla ifade etmektedir. Fukaha, naslarda “الإيتاء/vermek” lafzı kullanılarak gelen emirlerde temlikin şart olduğu çıkarımından⁴ hareketle temlikin, zekâtın rûknü olduğunu ifade etmektedir.⁵ Ayrıca ayet-i kerimede zekât verilecek sınıflar beyan edilirken bunlardan bir kısmının başına⁶ (لِلْفُقَرَاء...) kelimesinde olduğu gibi lâm harf-i cerrinin dahil olması da bunu göstermektedir. Zira lâm harf-i cerri, malın mülkiyet cihetiyle -ayette zikredilen ve- mecrûr olarak gelen ism(ler)e has kılınmasını ifade eder.⁷ Zekâtı sahih bir surette eda etmek için temlikin gerekli olduğu noktasında Hanefilerle Şafiîler arasında bir ihtilaf yoktur.⁸

Hastanelere alınan cihazlar ise zekât verilecek sınıflardan belli bir şahsın mülkiyetine geçirilmeyip umumun kullanımına tahsis edilmektedir. Böyle bir muamelede temlik şartı yerine gelmediğinden fakirlerin kullanımına sunmak adına hastaneler için satın alınan cihazlar zekât yerine geçmez.

¹ Bir malın mülkiyetini -bedel karşılığında olup olmaması fark etmeksizin- başkasına nakletmeye “temlik” denir. Bkz. Mehmet Erdoğan, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2016), 565.

² Alâuddîn Ebu Bekir b. Mes'ûd el-Kâsânî, *Bedâiu's-Sanâi' fî Tertîbi's-Şerâi'* (Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1986), 2/39.

³ Bkz. Bakara, 2/43; Bakara, 2/83; Bakara, 2/110.

⁴ Bkz. Molla Hüsrev, *Düreru'l-Hukkâm fî Şerhi Ğururi'l-Ahkâm* (İstanbul: Merkezi Harf li'l-Bahsi ve't-Tetvîri'l-İlmî, 2022), 1/375; Ahmed b. Muhammed b. İsmâil et-Tahtâvî, *Hâşiyetu't-Tahtâvî alâ Merâki'l-Felâh* (Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1997), 714.

⁵ Molla Hüsrev, *Düreru'l-Hukkâm fî Şerhi Ğururi'l-Ahkâm*, 405.

⁶ Tevbe, 9/60.

⁷ إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمَوْلَافَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغُرَمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ
⁸ el-Kâsânî, *Bedâiu's-Sanâi' fî Tertîbi's-Şerâi'*, 2/4.

⁸ Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Muhammed Habîb el-Basrî el-Mâverdî, *el-Hâvî'l-Kebîr fî Fıkhi Mezhebi'l-İmam eş-Şâfiî (Şerhu Muhtasari'l-Müzenî)* (Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1999), 10/523; Ebû Zekeriyya Muhyiddîn b. Şeref en-Nevevî, *el-Mecmû' Şerhu'l-Muhezzeb* (el-Mektebetu's-selefiyye, ts.), 17/379.